

УДК 343.431
DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2024-4-34>

Ігор НИРКА[©]
аспірант відділу докторантури та ад'юнктури
(Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна)
sed@dduvs.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ З МЕТОЮ ВИКОРИСТАННЯ У ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД

Метою статті є визначення особливостей та правових засад протидії торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті в умовах сучасної російсько-української війни. Соціальна обумовленість виняткової необхідності та практичної доцільності вчасного виявлення прихованої підготовки та (або) відкритої інспірації торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті сьогодні не викликає сумнівів через стрімке поширення цього виду злочинної діяльності, яка з кожним днем набирає обертів, особливо після повномасштабного нападу країни-агресора на територію України.

Розроблення правових та організаційних засад, винахід нових методик викриття, документування зазначеного кримінального злочину вкрай важливі для ефективної боротьби, однак водночас неможливі без аналізу як теоретичних, наукових публікацій щодо цього, так і практичних дій оперативних підрозділів, які документують зазначені кримінальні вчинки в умовах сучасної війни.

Ключові слова: кримінальні правопорушення, торгівля людьми, міжнародний договір, протидія злочинності, ратифікація.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення росії в Україну підвищило внутрішню мобільність населення, у зв'язку з чим значно зросли ризики незаконного переміщення людей задля їх експлуатації та безпосередньо торгівлі ними в різних проявах. Зазначене соціальне явище призвело до того, що станом на середину 2022 року, за підрахунками Міжнародної організації міграції, в Україні налічується 6,5 мільйонів внутрішньо переміщених осіб, ще понад 3 мільйонам людей довелося залишити територію України. Серед цих людей, відповідно до статистичних даних, у країнах Європи перебуває більше 5 мільйонів. Водночас на території України зареєстровано понад 4 мільйони внутрішньо переміщених осіб, серед яких більше 940 тисяч – діти. Незважаючи на те, що воєнний стан в Україні запроваджено порівняно нещодавно, початок міжнародного збройного конфлікту в нашій державі науковці аргументовано визначають з лютого 2014 року.

Торгівлю людьми визнано кримінальним злочином, який порушує основоположні права людини. Одним з його видів є використання в збройних конфліктах, який ділиться на відповідні його форми, а саме:

- вербування, переміщення, передача, переховування або одержання осіб чоловічої статі задля поповнення лав особового складу збройних сил сторін, що беруть участь у конфлікті;
- використання примусової праці і рабства для задоволення потреб озброєних груп;
- сексуальна експлуатація (військова проституція, насильницька вагітність);
- втягнення у злочинну діяльність;
- вилучення органів.

Статтею 21 Конституції України проголошено, що усі люди є вільними та рівними у своїй гідності та правах, а права та свободи людини є невідчужуваними та непорушними [1].

© Нирка І., 2024
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-4436-956X>

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Вирішенню різних проблем, які виникають під час протидії кримінальним правопорушенням у сфері торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті, приділяли увагу такі видатні вчені, як А.А. Вознюк, І.В. Жук, О.В. Таран, С.С. Чернявський, В.В. Чернея, Є.О. Письменський, Д.В. Григорчак, А.В. Мовчан, М.В. Хмара, А.В. Чулій, А.В. Лапкін, Д.П. Євтеєва, В.В. Кузнецов, В.А. Журавель, Н.С. Кузнецова, О.М. Бандурка. Висловлюючи повагу до цих науковців, а також високо оцінюючи їхні здобутки, зауважимо, що оприлюднені в різні часи результати проведених ними досліджень не охоплюють всього комплексу сучасних проблем, пов'язаних з протидією торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті в сучасних умовах війни, зокрема правовому забезпеченню такої роботи, у тому числі на міжнародному рівні. Проблема залишається злободенною та потребує продовження проведення наукових досліджень певних її аспектів.

Отже, **метою статті** є визначення особливостей протидії оперативними підрозділами торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті в сучасний період.

Виклад основного матеріалу. Термін «торгівля людьми задля використання у збройному конфлікті» у правотворчій діяльності з'явився порівняно недавно. Його активно стали вживати в окремих законопроектах і підзаконних нормативно-правових актах на початку військового вторгнення країни-агресора на територію України у 2014 році, починаючи з АР Крим, частини Луганської та Донецької областей, а в подальшому використання зазначеного терміна набрало обертів після повномасштабного військового вторгнення у 2022 році. До цього моменту зазначеному питанню не приділялось достатньої уваги на тій підставі, що в цивілізованому світі не було жодних підстав для розв'язання війни чи будь-якого прояву військової агресії.

Як у теорії оперативно-розшукової діяльності, так і в загальних правових науках склалася стала тенденція з розроблення нових способів документування тільки тих злочинів, в яких є сучасна необхідність. Тому питанню документування таких злочинів, як торгівля людьми задля використання у збройному конфлікті, не приділялось відповідної уваги до 2014 року. Незважаючи на це, єдиного підходу до розуміння змісту та визначення методик документування зазначеного кримінального злочину, відповідальність за яке передбачена ст. 149 КК України, серед науковців немає [2].

Багато сучасних дослідників ґрунтують власне розуміння сутності торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті на здобутках радянських учених, які запровадили це поняття та сформулювали відповідні дефініції.

Торгівля людьми є особливо небезпечним злочином, учиненням якого не лише порушуються права людини та руйнується особистісна цілісність постраждалої особи, але й відбувається посягання на основи правової держави та верховенства права. Нині у зв'язку з військовою агресією ця тема є особливо актуальною для нашої держави.

Згідно зі ст. 3 Конституції України, «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Стаття 29 Конституції України закріплює, що право на свободу та особисту недоторканність є одним з найбільш вагомих і значущих прав людини. У п. 1 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожному забезпечено право на свободу та особисту недоторканність [3].

Торгівля людьми є проблемою глобального масштабу. Дедалі більшого поширення набувають форми торгівлі людьми, які не пов'язані із сексуальною і трудовою експлуатацією. З початку подій лютого 2022 року ризик потрапляння українських громадян у ситуацію торгівлі людьми значно підвищився. Це пов'язано з певними неминучими факторами, як-от виїзд українців за кордон, переміщенням всередині України (внутрішньо переміщені особи, далі – ВПО), а також депортацією до країни-агресора та примусовим переміщенням на тимчасово окуповані території. У зв'язку з цим головною метою торгівлі

людьми є експлуатація людини задля наживи або отримання іншої вигоди, тому вона може проявлятися у різних формах, як-от трудова експлуатація, сексуальна експлуатація, використання у порнографії, залучення до жебракування, продаж дитини, вилучення органів, примусова вагітність, примусове переривання вагітності, примусове одруження, примусове удочеріння (усиновлення) задля наживи, проведення дослідів над людиною, використання у збройних конфліктах, втягнення у злочинну діяльність.

Кожна з цих форм є окремою за своїм походженням, специфікою та методикою викриття, документування чи розслідування.

Питання щодо торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті, починаючи з 2014 року в Україні, стало найбільш актуальним та поширеним. Непроголошена війна країни-агресора з Україною, яка триває понад 10 років, показала суспільству необхідність максимально приділити увагу зазначеному питанню.

Торгівлю людьми задля використання у збройних конфліктах можна поділити на декілька видів:

- під час примусового переміщення з тимчасово окупованої території України на територію країни-агресора;
- громадяни України, що залишилися на тимчасово окупованій території, з їх використанням для примусової праці (трудове рабство);
- діти-сироти, що перебували у відповідних соціальних закладах, розташованих на тимчасово окупованій території України;
- військові та інші громадяни України, які брали участь у збройному конфлікті на лінії зіткнення.

З 2014 року зазначені явища мали поширені непоодинокі випадки спочатку на території Луганської та Донецької областей, а після повномасштабного нападу 24 лютого 2022 року набули загальнодержавного масштабу та залишаються негативним явищем в Україні, яке просякло майже на всій східній та південній території України.

Методика документування та розслідування кримінальних проваджень вже досліджувалася відомими науковцями України, однак в умовах сучасної України вони потребують постійного удосконалення та корегування.

Обговорюючи проблемні питання протидії торгівлі людьми задля використання у збройних конфліктах в сучасній Україні перш за все необхідно звернути увагу на правоохоронні підрозділи, які виявляють, документують та розслідують злочини цієї категорії.

Відповідно до ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» [4], зазначеною проблемою, згідно з функціональними обов'язками, займається лише один підрозділ кримінального блоку – Департамент міграційної поліції (та його територіальні підрозділи). Водночас, якщо поглибитись до загального функціоналу зазначеного підрозділу, встановлено, що він наділений багатьма іншими функціями, пов'язаними з проблемами незаконного переміщення іноземців через територію України, людей, які незаконно або з порушеннями перебувають на території України. Можна дійти висновку, що, вочевидь, їхні дії недостатні для повного контролю цієї сфери та зазначені працівники, з огляду на службове навантаження, фізично не можуть повною мірою приділити увагу цьому питанню.

Наступним явищем, яке негативно впливає на результати роботи підрозділів у сфері протидії торгівлі людьми задля використання в збройних конфліктах, є факти використання особового складу відповідних оперативних підрозділів в неприцільних їм функціях, наприклад залучення оперативників до охорони певних об'єктів критичної інфраструктури, патрулювання. Отже, вочевидь, їхні можливості, виходячи з реалій сьогодення, недостатні, а зазначені працівники, з огляду на службове навантаження, фізично не можуть повною мірою приділити увагу притаманним їм функціям.

Іншою проблемою зазначеного питання є місце проведення досудового розслідування. В умовах сьогодення більшість злочинів цієї категорії вчиняється

або на тимчасово окупованій території України, або в межах бойового зіткнення, а розслідування проводять слідчі підрозділи переважно інших областей. Цей факт наявний через заяви про вчинення кримінальних злочинів, які пишуть внутрішньо переміщенні особи. З урахуванням недостатньої кількості оперативних джерел інформації, відстані до місця вчинення злочинів та місця мешкання свідків або осіб, які гіпотетично можуть бути свідками, всі ці фактори ускладнюють як оперативну, так і слідчу роботу, що негативно впливає на строки розслідування, його повноту та якість, знижує ефективність вжиття профілактичних заходів.

Черговою проблемою протидії злочинам торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті є тривалий час з моменту вчинення злочину до початку розслідування. Як приклад цього можна навести факти, що були встановлені після звільнення окремих окупованих територій Київської, Харківської, Миколаївської, Запорізької та Херсонської областей. Однак відповідна подія відбувалась задалегідь до звільнення, тож більшість причетних до неї людей виїхала за межі України, як правило, на територію країни-агресора, або якщо ці злочини були вчинені військовими країни агресора, то вони переміщені на інші ділянки фронту згідно з наказами про ротацию.

Крім того, слід зазначити, що ст. 149 Кримінального кодексу України передбачає кримінальну відповідальність за торгівлю людьми, а також вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, вчинені задля експлуатації, з використанням примусу, викрадення, обману, шантажу, матеріальної чи іншої залежності потерпілого, його вразливого стану або підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію [2].

Незважаючи на це, під час виявлення зазначених ознак злочину ці дії, як правило, кваліфікуються за ознаками ч. 1 ст. 438 КК України (порушення законів та звичаїв війни). Зазначений факт тягне за собою викривлення статистики, що, допускає недооцінювання значеного явища.

З лютого 2022 року слідчими підрозділами Національної поліції України зареєстровано близько 300 кримінальних провадження, передбачених ст. 149 (торгівля людьми) КК України, в рамках розслідування яких більше 220 осіб визнано потерпілими. Відповідно до статистичних даних найпоширенішими формами цього злочину виявились трудова та сексуальна експлуатація, експлуатація у сурогатному материнстві, примусове жебракування. Також визначено 29 фактів втягнення потерпілих у злочинну діяльність. З початком повномасштабного вторгнення РФ дедалі частіше в засобах масової інформації, соціальних мережах та месенджерах публікується інформація про зниклих громадян, а також висвітлюються численні випадки торгівлі людьми з числа українських біженців задля їх експлуатації в різних формах, включно з проституцією третіми особами та іншими формами сексуальної експлуатації, примусовою працею, рабством або звичаями, подібними до рабства, підневільним станом або вилученням органів чи тканин для трансплантації. Також відзначені випадки торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті. Зазвичай жертвами цього явища є чоловіки віком від 25 до 55 років, які, як правило, залишилися не неконтрольованій Україною території або виїхали до країни-агресора. Таких чоловіків використовують задля виконання бойових завдань, пов'язаних з поваленням державної влади та порушення суверенітету й територіальної цілісності України, із застосуванням чи погрозою застосування до них насильства [5, с. 518]. Військові дії на території України спричинили масові переміщення населення, що можуть призвести до збільшення рівня торгівлі людьми через особливо вразливий стан осіб, вимушених залишати свої помешкання.

Нині особливої актуальності набувають питання торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті як воєнного злочину, однак це не означає можливості кваліфікації діяння як міжнародного злочину. Водночас така кваліфікація можлива, якщо

діяння відповідає умовам, наведеним у міжнародних документах. Аналіз Римського статуту показує, що ознакам торгівлі людьми за національним законодавством України найбільше відповідає діяння, передбачене п. «с» ч. 1 ст. 7 Римського статуту – оборнення в рабство (поневолення). [6] Діяння визнається міжнародним злочином за таких умов: 1) виконавець здійснював будь-яке або всі правомочності власника щодо однієї або кількох осіб, наприклад, шляхом придбання, продажу, надання у користування, обміну такої особи або осіб чи шляхом аналогічного позбавлення їхньої свободи; 2) діяння було скоєно у рамках широкомасштабного чи систематичного нападу на цивільне населення; 3) виконавець знав, що діяння є частиною широкомасштабного чи систематичного нападу на цивільне населення, або мав намір зробити його частиною такого нападу. Відповідне діяння на міжнародному рівні визнається злочином проти людяності, що відрізняється від воєнних злочинів, однак також вважається одним з найтяжчих міжнародних злочинів. Проблемою КК України є те, що він окремо не передбачає кримінальної відповідальності за злочини проти людяності, тому кваліфікація діяння у цьому разі за ст. 438 КК України є дискусійною [7, с. 53–55].

Ефективна та дієва стратегія протидії торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті повинна об'єднувати юридичні заходи і правоохоронну діяльність із заходами щодо запобігання, координації та допомоги потерпілим особам. На сучасному етапі боротьба з торгівлею людьми та протидія цьому явищу відбувається і на центральному (державному) рівні, і на глобальному – на рівні міжнародних організацій [8, с. 417–419]. Необхідне прийняття нормативних документів, що регулюють права жертв торгівлі людьми і визначають кримінальне переслідування осіб, що вчинили цей злочин. Крім того, наявність міжнародних нормативних документів дозволяє спростити ведення судом кримінальних справ, пов'язаних з торгівлею людьми, в будь-якій країні. Необхідно відзначити, що ЄС ще до повномасштабного вторгнення РФ на територію України створив надійну правову та політичну базу для боротьби з торгівлею людьми. Так, 2 червня 2023 року Кабінет Міністрів України затвердив Державну цільову соціальну програму протидії торгівлі людьми на період до 2025 року. Метою державної програми є удосконалення механізму запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності виявлення осіб, які вчиняють злочини, пов'язані з торгівлею людьми, а також забезпечення захисту прав осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та надання їм допомоги [9]. Торгівля людьми, що вчиняється в умовах збройного конфлікту або з використанням умов збройного конфлікту, є більш небезпечною, оскільки полегшує вчинення цих деліктів, а також сприяє віктимізації їхніх жертв. Тому варто розглянути можливість визнання кваліфікуючою чи особливо кваліфікуючою ознакою злочину, передбаченого ст. 149 КК України, вчинення його в умовах збройного конфлікту. Збройний конфлікт обумовлює введення воєнного стану. Водночас, як слушно зауважено, необхідність визнання воєнного або надзвичайного стану, а також пов'язаних з ним обставин такими, що впливають на кваліфікацію кримінального правопорушення чи призначення покарання, обумовлена тим, що за їх наявності полегшується вчинення кримінально протиправного діяння, зростає ризик особи стати потерпілою, а правоохоронні органи мають обмежені ресурси для адекватного кримінально-правового реагування [10, с. 315]. Для запобігання та боротьби з торгівлею людьми задля використання у збройних конфліктах необхідно посилити міжнародні та вітчизняні правові інструменти, а також підвищити ефективність їхньої реалізації. Протидія цьому кримінальному явищу вимагає колективного реагування та скоординованих дій з боку держави та міжнародних організацій. Задля ефективної боротьби та якісної профілактики відповідні органи повинні збирати та поширювати інформацію з розбивкою за статтю, віком та іншими критеріями щодо підозрюваних та виявлених випадків торгівлі людьми відповідно до правил захисту даних. Швидкий обмін інформацією між відповідними зацікавленими сторонами, як державними, так і недержавними, на національному та міжнародному рівнях має вирішальне значення

для запобігання торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті. Міжнародна співпраця у цьому напрямі має надважливе значення [11]. Сьогодні ключовою проблемою торгівлі людьми залишається необізнаність або недостатня обізнаність громадян-потенційних жертв зазначеного злочину про сучасні його види. Необхідно виявляти нові фактори вразливості, нові ризики та виклики, що можуть впливати на виникнення ситуацій, пов'язаних з торгівлею людьми, та вживати інформативних заходів про випадки вчинення нових видів таких злочинів. Такі інформаційні заходи доцільно організовувати через спеціально-просвітницькі передачі, соціальні реклами, банери, листівки, інформативно-застережливі повідомлення у соціальних мережах, в освітніх закладах, просвітницьких заняттях, бесіди з представниками поліції, соціально-просвітницькі заходи державних органів самоуправління, громадських організацій та інші заходи, особливо на територіях неподалік лінії бойового зіткнення [12, с. 54]. Українське суспільство чекає післявоєнного часу, до якого терміново необхідно розробити і впровадити ефективні механізми взаємодії у сфері протидії торгівлі людьми за такими напрямками, як організація інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення, спрямованої на запобігання потраплянню в ситуації, пов'язані з торгівлею людьми задля використання у збройному конфлікті; підвищення професійного рівня спеціалістів, які надають допомогу особам, що постраждали від торгівлі людьми, здійснюють їх реабілітацію та соціальну реінтеграцію; проведення постійного моніторингу ефективності заходів, спрямованих на протидію торгівлі людьми; підвищення якості надання послуг особам, що постраждали від торгівлі людьми, зокрема шляхом впровадження стандартів надання соціальних послуг таким особам [13].

Висновки. Проведене дослідження проблеми торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті має як національний, так і міжнародний вимір, адже її слід розглядати і як ординарний, і як воєнний делікт. Міжнародний збройний конфлікт, що триває в Україні з 2014 року, обумовив появу нових тенденцій у сфері торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті. Виникли нові схеми цього кримінально протиправного діяння, пов'язані з використанням громадян України у збройному конфлікті як робочої сили чи безпосередніх учасників цього конфлікту. Відсутність ефективної системи притягнення до кримінальної відповідальності за воєнні злочини, вчинені в Україні, сприяє різноманітним проявам торгівлі людьми як воєнного делікту. Саме тому вкрай важливим є вироблення ефективного та дієвого механізму протидії цьому явищу. Крім вироблення та закріплення нормативно-правового підґрунтя протидії торгівлі людьми, важливими напрямками є: 1) налагодження ефективного механізму взаємодії між службами та підрозділами держави та міжнародними партнерами; 2) інформаційно-роз'яснювальна робота серед населення, яке гіпотетично може стати жертвою визначених протиправних діянь; 3) підвищення професійного рівня спеціалістів правоохоронних органів, які займаються зазначеним кримінальним явищем; 4) розроблення нових методів профілактики, розкриття, документування та розслідування зазначеного злочину. Одержані та оприлюднені результати дослідження можуть бути використані правниками в роботі правоохоронних органів та іншими зацікавленими суб'єктами з протидії торгівлі людьми задля використання у збройному конфлікті, а також науковцями та практиками під час проведення подальших наукових досліджень у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Конституція України (*Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141).
2. Кримінальний кодекс України (*Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 25–26, ст. 131).
3. Європейська конвенція з прав людини (конвенцію ратифіковано Законом від 17 липня 1997 року № 475/97-вр).
4. Про Національну поліцію : Закон України (*Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 40–41, ст. 379).

5. Григорчак Д.В. Торгівля людьми в реаліях масштабної військової агресії в Україні. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 17 червня 2022 року). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 517–520.

6. Римський статут міжнародного кримінального суду (Римський статут ратифіковано із заявами та поправками до нього Законом від 21 серпня 2024 року № 3909-IX).

7. Лапкін А.В., Євтєєва Д.П. Кваліфікація торгівлі людьми як воєнного злочину. *Протидія кіберзлочинності та торгівлі людьми* : матеріали міжнародна науково-практична конференція (Вінниця, 31 травня 2023 року). МВС України, ХНУВС, 2023. С. 53–55.

8. Григорчак Д.В. Протидія торгівлі людьми в умовах війни та глобальних викликів XXI століття. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 19 травня 2023 року). Одеса : Юридика, 2023. Т. 2. С. 417–419.

9. Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 червня 2023 року № 496-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/496-2023-p#Text>.

10. Вознюк А.А. Воєнний та надзвичайний стан як обставини, що впливають на кваліфікацію кримінального правопорушення або призначення покарання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 308–317. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/69315>.

11. Прібиткова Н.О. Протидія торгівлі людьми в умовах воєнного стану у розрізі міжнародної співпраці. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d9b645a4-312b-48cf-ae18-274276dc855f/content>.

12. Бриковська О.М. Окремі аспекти з протидії торгівлі людьми. *Державна політика щодо протидії торгівлі людьми і незаконній міграції: Україна та світ* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 9 червня 2023 року). Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 52–54.

13. Небитова Н.Ю. Актуальні питання протидії торгівлі людьми в умовах міжнародного збройного конфлікту в Україні. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/300286/29262>.

Надійшла до редакції 22.11.2024

References

1. Konstytucija Ukrainy (Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy (VVR), 1996, № 30, st. 141).
2. Kryminal'nyj kodeks Ukrainy (Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy (VVR), 2001, № 25–26, st. 131).
3. Jevropejska konvencija z prav ljudyjny (konvenciju ratyfikovano zakonom № 475/97-vr vid 17.07.97).
4. Zakon Ukrainy “Pro Nacionaljnu policiju” (Vidomosti Verkhovnoji Rady (VVR), 2015, № 40–41, st. 379).
5. Ghryghorchak D.V. Torgihivlja ljudyjmy v realijakh masshtabnoji vijsjkovoji aghresiji v Ukraini. Materialy Mizhnarodnoji nauko-vo-praktyčnoji konferenciji (Odesa, 17 chervnja 2022 r.). Odesa : Vydavnychyj dim “Gheljvetyka”, 2022. T. 2. S. 517–520.
6. Rym'skijj statut mizhnarodnogho kryminal'nogho sudu (Rym'skijj statut ratyfikovano iz zajavamy ta popravkamy do njogho Zakonom № 3909-IX vid 21.08.2024).
7. Lapkin A.V., Jevtjejeva D.P. Kvalifikacija torghivli ljudyjmy jak vojennogho zlochynu. Protidyja kiberzlochynnosti ta torghivli ljudyjmy: materialy mizhnarodna nauko-vo-praktyčna konferencija (Vinnycja, 31 trav. 2023 r.) / MVS Ukrainy, KhNUVS, 2023. S. 53–55.
8. Ghryghorchak D.V. Protidyja torghivli ljudyjmy v umovakh vijny ta global'nykh vyklykiv KhKhI stolittja. Jevropejski orijentyry rozvytku Ukrainy v umovakh vijny ta global'nykh vyklykiv KhKhI stolittja: synerghija naukovykh, osvitnykh ta tekhnologichnykh rishenj: materialy Mizhnarodnoji nauko-vo-praktyčnoji konferenciji (Odesa, 19 travnja 2023 r.). Odesa: Vydavnytvo “Jurydyka”, 2023. T. 2. S. 417–419.
9. Pro zatverdzhennja Derzhavnoji cil'jovoji social'noji prohramy protidyji torghivli ljudyjmy na period do 2025 roku : rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 chervnja 2023 r. № 496-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/496-2023-r#Text>,
10. Voznjuk A.A. Vojennyj ta nadzvyčajnyj stan jak obstavyny, shho vplyvajutj na kvalifikaciju kryminal'nogho pravoporushehennja abo pryznachennja pokarannja. Jurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal. 2022. № 6. S. 308–317. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/69315>.

11. Pribytkova N.O. Protydija torghivli ljudjmy v umovakh vojennohogo stanu u rozrizi mizhnarodnoji spivpraci. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d9b645a4-312b-48cf-ae18-274276dc855f/content>.

12. Bryskovsjka O.M. Okremi aspekty z protydiji torghivli ljudjmy. Derzhavna polityka shhodo protydiji torghivli ljudjmy i nezakonnij mighraciji: Ukrajina ta svit: materialy Mizhnarodnoji naukovo-praktyčnoji konferenciji. (Ljviv, 9 cherv. 2023 r.) Ljvivs'kyj derzhavnyj universytet vnutrishnikh sprav, 2023. S. 52–54.

13. Nebytova N.Ju., Aktualjni pytannja protydiji torghivli ljudjmy v umovakh mizhnarodnohogo zbrojnohogo konfliktu v Ukrajinі. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/300286/29262>.

ABSTRACT

Ihor Nyrka. Characteristics and legal principles of combating trafficking in human beings for the purpose of use in armed conflict by operational units in the modern period

The purpose of the article is to determine the specifics and legal bases of combating human trafficking for the purpose of use in armed conflict in the conditions of the modern Russian-Ukrainian war. The social conditioning of the exceptional necessity and practical expediency of timely detection of hidden preparation and (or) open inspiration of human trafficking for the purpose of use in armed conflict today is not in doubt due to the rapid spread of this type of criminal activity, which is gaining momentum every day, especially after a full-scale attack on the country aggressor on the territory of Ukraine.

The development of legal and organizational principles, the invention of new detection methods, the documentation of the specified criminal offense is extremely important for the effective fight, but at the same time, it is impossible without the analysis of both theoretical and scientific publications on this matter, as well as the practical actions of operational units that document the specified criminal acts in the conditions of modern war.

At the same time, in addition to the development of the latest methods of prevention, detection, documentation and investigation of the specified criminal crime, it should be noted the problematic issues that arise in operational units whose function is to fight the specified criminal phenomenon, namely the lack of narrowly focused specialists, insufficient material and technical support, the actual remoteness of the units from the place of the crime, a long time between the establishment of the fact of human trafficking for the purpose of use in an armed conflict and the entry of the specified fact into the unified register of pre-trial investigations. All the facts listed above negatively affect the efficiency and quality of the pre-trial investigation, and as an investigation – slow down the moment of punishing the guilty and establishing the legal rights of the victims.

Key words: *criminal offenses, human trafficking, international agreement, crime prevention, ratification.*